

Bilaga 9 – Färdtjänst och Riksfärdtjänst

Innehåll

Bilaga 9 – Färdtjänst och Riksfärdtjänst	1
Tillståndshandläggning och genomförande	1
Tillämpningsanvisningar för färdtjänst i Gävleborgs län	2
Priser Färdtjänst i Gävleborgs län	8
Tillämpningsanvisningar för riksfärdtjänst i Gävleborgs län	9
Priser Riksfärdtjänst	12

Tillståndshandläggning och genomförande

Sju av länets tio kommuner har lämnat över ansvaret för färdtjänst och riksfärdtjänst till Region Gävleborg.

Nedan anges antalet färdtjänstberättigade, färdtjänstresor och riksfärdtjänstresor för dessa kommuner år 2025:

- Bollnäs: 669 tillstånd, 9 877 färdtjänstresor, 19 riksfärdtjänstresor
- Hofors: 217 tillstånd, 2 615 färdtjänstresor, 42 riksfärdtjänstresor
- Nordanstig: 222 tillstånd, 3 027 färdtjänstresor, 236 riksfärdtjänstresor
- Ockelbo: 114 tillstånd, 1 367 färdtjänstresor, 62 riksfärdtjänstresor
- Söderhamn: 714 tillstånd, 12 654 färdtjänstresor, 68 riksfärdtjänstresor
- Sandviken: 1040 tillstånd, 17 717 färdtjänstresor, 55 riksfärdtjänstresor
- Ovanåker: 197 tillstånd, 2 176 färdtjänstresor, 18 riksfärdtjänstresor

Den totala befolkningmängden i de sju kommunerna uppgick till 123 623 personer, varav 3 173 (2,6 %) beviljats färdtjänstillstånd.

Alla länets tio kommuner har lämnat över ansvaret för bokning, planering och genomförande av färdtjänst och riksfärdtjänst till Region Gävleborg. Under 2025 genomfördes för alla tio kommuner totalt 125 596 färdtjänstresor och 972 riksfärdtjänstresor.

Tillämpningsanvisningar för färdtjänst i Gävleborgs län

Giltiga från 2023-10-01

Inledning

Färdtjänst beviljas med stöd av lagen (1997:736) om färdtjänst (färdtjänstlagen) och gällande tillämpningsanvisningar.

Varje kommun ansvarar, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst av god kvalitet anordnas inom kommunen och, om det finns särskilda skäl, mellan kommunen och en annan kommun. En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner (3 § färdtjänstlagen).

Kommunen får överlåta sina uppgifter till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet som då är den myndighet som ansvarar för att anordna färdtjänst och uppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Att pröva frågor om tillstånd till färdtjänst innebär myndighetsutövning och förvaltningslagen ska tillämpas. Förvaltningslagen innehåller ett antal tvingande bestämmelser som gäller vid all myndighetsutövning mot någon enskild. Förvaltningslagen innehåller också bestämmelser om myndigheternas serviceskyldighet. Dessa gäller vare sig handläggningen sker hos en kommunal nämnd eller hos den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Som allmänna krav på handläggningen av ärenden gäller bestämmelserna i 9 § förvaltningslagen: "Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts".

Den allmänna kollektivtrafiken anpassas successivt för att möta de behov som personer med funktionsnedsättningar har. Med färdtjänst avses enligt 1 § färdtjänstlagen "särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder". Enligt 7 § färdtjänstlagen ska tillstånd meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Avgörande vid val av färdmedel är den enskildes förutsättningar att resa med hänsyn taget till dennes funktionsnedsättning och de hinder funktionsnedsättningen medför.

Ansökan om tillstånd till färdtjänst

Ansökan

Ansökan om färdtjänst ska ske skriftligt på avsedd blankett.

Medicinskt utlåtande

Behovet ska, om så begärs, kunna styrkas genom utlåtande från läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som har kännedom om den sökandes

funktionsnedsättning och vilka hinder funktionsnedsättningen medför vid förflyttning och vid resa med allmänna kommunikationsmedel.

Förnyelse

Den färdtjänstberättigade ansvarar själv för att ansöka om förnyelse av tillstånd.

Prövning av tillstånd till färdtjänst

Folkbokföring

Frågor om tillstånd prövas av kommunen där den sökande är folkbokförd. Om kommunens uppgifter överlåtit till den regionala kollektivtrafikmyndigheten prövas tillstånd av denne.

Funktionsnedsättning/funktionshinder

Färdtjänst beviljas personer som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel (7 § färdtjänstlagen).

Utredning

Den sökandes förutsättningar för rätt till färdtjänst bedöms vid utredningstillfället.

Beslut

Beslut gällande tillstånd om färdtjänst lämnas skriftligt. Av beslutet ska framgå vad den sökande är berättigad till. Beslut som går den sökande emot ska motiveras och åtföljas av en underrättelse om hur beslutet kan överklagas.

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsgivaren får återkalla ett tillstånd att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänsten (12 § färdtjänstlagen). Föreskrifter och villkor får ändras om ändrade förhållanden föranleder det.

Återkallelse av färdtjänstillstånd kan föranledas av följande:

- Upprepade tillfällen av sent avbokade resor och/eller icke avbokade resor.
 - Om tillståndshavaren gör sig skyldig till allvarligt och upprepat trakasserande beteende, fysiskt angrepp, våld och/eller hotfullhet mot medresenärer, tillståndsgivarens personal, Beställningscentralens personal och/eller trafikföretagets personal.
 - Om tillståndshavaren utför handling i syfte att skada fordonet och/eller chaufförens och/eller medresenärers tillhörigheter.
 - Om tillståndshavaren uppför sig på ett sådant sätt att trafiksäkerheten äventyras.
 - Allvarliga och upprepade överträdelser av de anvisningar och tillsägelser som tillståndsgivarens och/eller trafikföretagets personal meddelar utifrån
-

trafiksäkerhet och säkerhet för trafikföretagens personal,
Beställningscentralens personal och/eller medresenärer.

Ovanstående gäller även om tillståndshavarens eventuella medresenärer och/eller ledsagare bryter mot dessa punkter.

Beslut om återkallelse kan inte delegeras utan beslutas av nämnd.

Barn

Om sökanden är under 18 år ska prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder. Vid utredningen beslutas om barn ska åtföljas av vuxen person.

Förändring

Den som beviljats färdtjänstillstånd är skyldig att meddela ändrade förhållanden som kan påverka rätten till färdtjänst. Ändrad folkbokföringsadress ska meddelas tillståndsgivaren.

Tillståndets omfattning

Giltighet

Alla tillstånd är tidsbegränsade. Tillståndet kan förenas med föreskrifter och villkor. Det kan t.ex gälla under viss period på året, under viss tid på dygnet eller endast till vissa resmål.

Antal resor

Antal resor är begränsat till 300 enkelresor per år. Vid särskilda skäl kan, efter ansökan, ytterligare resor beviljas.

Arbetsresor

Färdtjänst i form av arbetsresa fordrar särskilt tillstånd. Med arbetsresa menas resa mellan bostaden och arbetsplats där anställningsförhållande råder. Resan ska gå i anslutning till arbetets början och slut. Antal arbetsresor begränsas ej. Resor i tjänsten betraktas inte som arbetsresa eller färdtjänst.

Arbetsresor kan ske även med allmänna kommunikationer med anslutning till/ från dessa med särskild kollektivtrafik/Serviceresor.

Egen bil

Den som uppfyller kraven för att få färdtjänst, och som har egen bil och kan framföra denna själv, beviljas max 50 enkelresor/år. Detsamma gäller för person som har bil som helt eller delvis bekostats av allmänna medel, oavsett om personen kör bilen själv eller inte.

Legitimering

Färdtjänstillståndet är personligt och den färdtjänstberättigade ska kunna legitimera sig.

Bärhjälp/trappklättrare

Bärhjälp/trappklättrare kan i vissa fall beviljas på hemadress (trapphus eller motsvarande, ej inne i bostaden) under en begränsad tidsperiod om sex månader.

Bärhjälp i rullstol är inte tillåtet.

Chauffören har på plats rätt att neka att utföra beviljad insats om man bedömer att den inte kan genomföras på ett säkert sätt, detta med hänsyn taget både till resenärens och till förarens säkerhet.

Ledsagare

Ledsagare kan beviljas om den sökande inte kan klara av att resa på egen hand med den service som normalt ges av transportören. Behovet ska vara knutet till själva resan och inte till vistelsen vid resmålet. Ledsagare ska påbörja och avsluta resan tillsammans med den färdtjänstberättigade. Den färdtjänstberättigade anlitar själv sin ledsagare som ska kunna tillgodose dennes behov av hjälp under resan. Ledsagare som beviljats enligt färdtjänstlagen betalar ingen egenavgift.

Ledsagare får ta med eget hjälpmedel som behövs för att denne ska kunna genomföra resan.

Medresenär

En medresenär får medfölja den färdtjänstberättigade mot fastställd avgift. Medresenären ska påbörja och avsluta resan tillsammans med den färdtjänstberättigade. Medresenär får inte orsaka extra service av föraren.

Barn får medfölja på samma villkor som gäller för länets allmänna kollektivtrafik. Den färdtjänstberättigade som har behov av medföljande barn måste själv aktualisera detta hos tillståndsgivaren.

Chaufförsservice

Den som har ett kontinuerligt behov av att hämtas/lämnas inne kan beviljas chaufförsservice i sitt färdtjänsttillstånd.

Färdtjänstresornas omfattning**Samordning**

Färdtjänst är en kompletterande kollektiv transportform och resorna samordnas vilket innebär samåkning med andra resenärer. Undantag från samåkning kan beviljas efter särskild prövning.

Trafikeringsområde

Färdtjänst får nyttjas för resor inom Gävleborgs län.

Resa i annan kommun utanför länet

Den som har tillstånd för färdtjänst kan, efter särskild ansökan, beviljas resor vid vistelse i kommun utanför Gävleborgs län. Egenavgift erläggs enligt särskild taxa.

Trafikeringsstid

Resa kan genomföras under följande tider:

måndag-torsdag	kl. 05.00-23.30
fredag, lördag, dag före röd dag	kl. 05.00-02.30
sön- och helgdagar	kl. 07.00-23.30

Arbetsresor kan utföras dygnet runt.

Hjälpmedel

Nödvändiga förflyttningshjälpmedel samt tjänstehund (ledar-, service- och signalhund) som är knutet till resenärens funktionsnedsättning får medföras.

Resa för barn

Bilkuddar finns tillgängliga i fordonen. Övriga hjälpmedel som behövs vid resa för barn, exempelvis babyskydd, bilbarnstol, bältesstol får resenären själv tillhandahålla.

Handbagage

Högst två väskor eller kassar som chauffören enkelt ska kunna bära med sig i en vända får medtagas.

Djur (ledarhund och sällskapsdjur)

Den färdtjänstberättigade som önskar möjlighet att medta sällskapsdjur vid resa måste själv aktualisera detta hos tillståndsgivaren.

Djur ska under resan placeras i bagageutrymmet, djur får inte färdas i kupén. Vid resa med specialfordon ska djuret transporteras i en transportbur som fästs i fordonets förankringspunkter. Resenären ansvarar för att egen transportbur tas med.

Resor som ej ingår

Tillstånd till färdtjänst omfattar inte resor där stat, kommun, landsting, organisation, företag eller annan betalningsansvarig finns. Exempel på detta kan vara sjukresor, skolskjutsar, resor till/från daglig verksamhet som anordnas enligt LSS eller resor till/från dagverksamhet enligt SoL.

Resor i samband med arbetslivsinriktad rehabilitering, gruppresor och tjänsteresor är också exempel på resor som vanligtvis ej är färdtjänstresor.

Färdtjänstens servicenivå**Service vid resa**

Chauffören ska, utan extra kostnad, hjälpa den färdtjänstberättigade

- till och från port/ytterdörr eller motsvarande
- i och ur fordonet
- vid behov med säkerhetsbältet
- med handbagage och hjälpmedel

Beställning/avbokning

Beställning

Samtliga resor ska förbokas hos anvisad beställningscentral. Resan ska beställas från en adress till en annan. Uppehåll under resan tillåts ej.

Förbeställningstid

Beställning av resa ska göras till anvisad beställningscentral i god tid. Vid bokning nära inpå en resa kan väntetiden bli längre än önskat. För att i möjligaste mån kunna tillgodose kundens önskemål om avresetid och säkerställa en bra planering av tillgängliga fordon bör beställning ske minst 90 minuter före önskad resa.

Den resande ska infinna sig på den plats till vilket fordonet beställts vid den tid som angetts av beställningscentralen.

Avbokning

Resor som ej kommer att företas måste avbeställas. Om avbeställningen ej sker senast 60 minuter före överenskommen hämtningstid, kan färdtjänstberättigad bli ersättningskyldig för framkört fordon.

Egenavgifter

Grunderna för avgifter fastställs av kommunfullmäktige i respektive kommun.

Priser Färdtjänst i Gävleborgs län

Vid var tid gällande priser återfinns på X-trafiks hemsida, [länk till priser avseende Färdtjänst](#).

Tillämpningsanvisningar för riksfärdtjänst i Gävleborgs län

Giltiga från 2019-06-01

Inledning

Riksfärdtjänst regleras genom Lag om riksfärdtjänst (1997:735).

1§ En kommun skall på de villkor som anges i denna lag lämna ersättning för reskostnader för personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.

Kommunen får överlåta sina uppgifter till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet som då är den myndighet som prövar frågor och fattar beslut om tillstånd till riksfärdtjänst.

Att pröva frågor om tillstånd till färdtjänst innebär myndighetsutövning och förvaltningslagen ska tillämpas. Förvaltningslagen innehåller ett antal tvingande bestämmelser som gäller vid all myndighetsutövning mot någon enskild. Förvaltningslagen innehåller också bestämmelser om myndigheternas serviceskyldighet. Dessa gäller vare sig handläggningen sker hos en kommunal nämnd eller hos den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Som allmänna krav på handläggningen av ärenden gäller bestämmelserna i 9§ Förvaltningslagen: "Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts".

Som komplement till riksfärdtjänstlagen kan tillståndsgivaren utfärda generella regler. De får endast komplettera lagen och får inte innehålla bestämmelser som inskränker en persons rättigheter i förhållande till lagen.

Syftet med regelverket är att ge vägledning vid myndighetsutövning och som ett hjälpmedel för att den som ansöker om riksfärdtjänst ska kunna bedömas rättssäkert utifrån samma grund.

Kompletterande regler

Färdmedel

Utgångspunkten när det gäller färd sätt ska alltid vara det som medför lägst kostnad för tillståndsgivaren utifrån vad sökanden klarar med hänsyn taget till dennes funktionsnedsättning. Detta innebär följande prioritetsordning:

- i första hand används allmänna kommunikationer (tåg, buss, flyg eller båt)
- i andra hand används allmänna kommunikationer i kombination med bil/specialfordon
- i tredje hand används bil/specialfordon

Avsaknad av allmän kollektivtrafik på aktuell sträcka, avgångstider som inte passar eller brist på ledsagare är inte skäl till att bli beviljad resa med bil/specialfordon.

Samåkning/tidsförskjutning

Samordning av resor med bil/specialfordon sker regelmässigt där det är möjligt med hänsyn till resenärens funktionsnedsättning. Samåkning kan därmed ske hela eller delar av resan. Vid samåkning kan ressträckan och restiden bli förlängd.

Önskad avresetid kan behöva anpassas för att möjliggöra samordning. Hänsyn tas till resenärens funktionsnedsättning och ändamålet med resan.

Ansökan

Ansökan om riksfärdtjänst till resmål utanför Gävleborgs län ska göras skriftligt på avsedd blankett. Ansökan bör vara tillståndsgivaren tillhanda minst tre veckor före planerad resa, vid större helger (jul och nyår) bör ansökan inges minst sex veckor före planerad resa. Om sökande inte sedan tidigare är känd hos tillståndsgivaren, t ex genom beviljad färdtjänst, ska ansökan om riksfärdtjänst alltid ske skriftligt minst sex veckor före planerad resa.

Beställning

Beviljad riksfärdtjänst med allmänna kommunikationer bokas och betalas av resenären hos aktuellt trafikföretag. Efter resans genomförande skickas en reseräkning tillsammans med biljetter/kvitton i original till tillståndsgivaren som därefter utbetalar ersättning motsvarande skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften.

Beviljad riksfärdtjänst med bil/specialfordon som startar eller slutar inom Gävleborgs län bokas hos anvisad beställningscentral.

Beviljad riksfärdtjänst med bil/specialfordon där hela resan sker utanför Gävleborgs län bokas och betalas av resenären hos lokal entreprenör. Efter resans genomförande skickas en reseräkning tillsammans med kvitton i original till tillståndsgivaren som därefter utbetalar ersättning motsvarande skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften.

Hjälpmedel

De hjälpmedel som är nödvändiga för resans genomförande får medföras.

Bagage

Vid resa med allmänna kommunikationer får bagage medföras enligt trafikföretagets bestämmelser.

Vid resa med bil/specialfordon får en resväska max 20 kg och ett handbagage medföras.

Medresenär

Medföljande person som inte är ledsagare kallas medresenär. Vid resa med bil/specialfordon kan, efter ansökan, en medresenär beviljas medfölja på resan. Medresenären får inte förorsaka extra service av föraren. Medresenär får medföra en resväska max 20 kg och ett handbagage.

Husdjur

Vid resor med allmänna kommunikationer får husdjur medföras enligt trafikföretagens bestämmelser.

Vid resa med bil/specialfordon får tjänstehund (ledar-, service- och signalhund) som är knutet till resenärens funktionsnedsättning medföras.

Avgifter

Taxan för riksfärdtjänst beslutas av regeringen som har meddelat föreskrifter om resenärens egenavgifter och dessa regleras genom "Förordning (1993:1148) om egenavgifter vid resor med riksfärdtjänst".

En medresenär betalar egenavgift enligt riksfärdtjänsttaxa för vuxen.

Vid avbokning/ombokning för resa med allmänna kommunikationer gäller trafikföretagets bestämmelser. Eventuella avgifter för avbokning/ombokning betalas av resenären.

Avbeställning av resa med bil/specialfordon ska göras senast två dagar före beviljad resdag. Kostnaden för resa som ej avbokats och genererar en så kallad "bomresa" betalas av resenären. Bomresa som uppstår på grund av sjukdom debiteras ej resenären om läkarintyg inlämnas.

Priser Riksfärdtjänst

Vid var tid gällande priser återfinns på X-trafiks hemsida, [länk till priser avseende Riksfärdtjänst](#).
